

ANTIGUES ALTES EVOCÀ EL RECORD DEL METGE COTS

-**"Nostra terra no sols dona blat, patates, fusta i mel: sap donar, si s'assaona, homes bons de soca-rel"**.

-A fe de món, Eva, que, això que acabes de dir, és una veritat com un temple. Ja ho crec que sí!

I doncs?, d'on has tret tan belles i veres paraules, minyoneta...

-A veure, anem per parts, padrineta: les paraules les he tretes de la revista Montbordó; però són de l'**himne de Sant Joan de Montdarn** (Berguedà) estrenat, el diumenge dia **9 d'octubre de l'any 1983**, en acabar la missa celebrada en l'**acte de reconeixement a Ramon Cots i Escrigas -metge i agricultor-** nascut, l'any 1857, a la **casa les Cots** de la localitat que li retia **homenatge pòstum** en complir-se 50 anys de la seva mort (morí el dia 31-7-1933, a l'edat de 76 anys); i n'acollia les despulles al cementiri parroquial, per tal que poguessin dormir el son etern prop de la casa pairal, de la qual fou hereu.

Despulles mortals que, procedents del cementiri de Sant Andreu de Barcelona, el vespre del divendres dia 7, havien fet entrada, ja, al terme municipal de Sant Joan de Montdarn, en companyia de familiars, amics, autoritats locals... i el toc de festa de les campanes. Seguidament, serien traslladades a la **casa les Cots**, on l'homenatjat havia **nascut cent vint-i-sis anys enrere**, i on els mossens Ricard Cots -net del metge difunt- i Salvador Casafont -encarregat de la parròquia-, a les 10 de la nit, hi concelebraren l'Eucaristia a la capella.

Quant a l'esmentada missa del diumenge dia 9, però, fou presidida pel bisbe de Solsona, Mons. Miquel Moncadas, concelebrada per 13 sacerdots, predicada per l'abat de Montserrat, i oïda per moltes persones, entre les quals: diversos familiars del metge Cots, i autoritats civils locals, comarcals i catalanes que, en acabar l'acte, pogueren escoltar algunes adhesions a l'homenatge, com és ara la de l'honorable senyor Jordi Pujol, President de la Generalitat de Catalunya; i, finalment, unes paraules de l'única filla viva, llavors, de l'homenatjat, la religiosa santjoanista Mª Pilar.

-Caram, que bé!, el senyor **metge Cots** n'era ben mereixedor de tan participats i emotius actes de benvinguda, reconeixement i acolliment; puix fou un home savi i virtuós. Un sant baró que practicà la caritat cristiana sempre que en veié necessitat.

Tot i que, del seu lloable desig de fer el bé i la caritat, però, es veu que, ben sovint, se'n ressentí l'economia familiar, i és que tal com se solia dir:

**"L'home que sigui conseqüent
i honrat a carta cabal,
podrà anar amb el cap ben alt,
però també, segurament
no tindrà, seu, mai cap ral".**

-Saps?, padrineta, el senyor Simeó Selga i Ubach -metge pediatre, savi i cordial, al qual la mama de petita em portava al seu consultori manresà per tal que vetllés el meu creixement i em lliurés de malalties- la tardor de l'any 1982, en acabar un parlament, amb les següents paraules donà per començat l'**Any del Metge Cots (octubre 1982-octubre 1983)**: "(...)en nom del Patronat d'Amics de Serrateix, en nom dels habitants de St. Joan de Montdarn, Viver i Serrateix i amb el beneplàcit de la família Cots, queda obert l'Any del Metge Cots".

Ah! i el Dr. Selga també n'ha escrit acuradament moltes coses del metge Cots, d'algunes de les quals em serviré per fer el meu treball.

-De debò?. I com és que tens la intenció de fer-lo, aquest treball?

-Doncs, perquè vam visitar la vella i bella **casa pairal** anomenada **Antigues Altes** de la parròquia de Besora -Navès-. I mentre a bon pas ens hi apropàvem, alguns del bocins d'història que ens en contaren em pessigollejaren l'ànima.

-Déu del cel!, no m'ho puc creure!, però si a tu, joveneta, sembla que gairebé res et faci ni fred ni calor...

-Apa!, què dius? Que no ho saps que les aparences enganyen?. Va!, però, no em destorbis més, i escolta atentament que t'explicaré fil per randa el que d'**Antigues** he trobat en publicacions escrites, i el que ens en contaren:

*Mossèn Serra Vilaró en parlar dels castells de Navès al llibret "Senyoriu de la Vescomtal Família Miró" -publicat l'any 1909- esmenta **Antigues**, per la qual cosa tot seguit en transcriu el fragments següents: "En aquesta comarca eren molts els cavallers que hi havien construït el seu castell y el temple al sol de la torra(...) y ab la data de l'any XVII del rei Lluís, 9 de les calendres de Desembre (**1125**), trobo la venda d'un alou situat "in castrum ualle

lordensis, in loco ubi dicunt uentolsa. afrontaciones autem sunt. a parte orientis. in **antigues(...)**". Com se veu en aquest document, a més del pago de Valldelort, hi havia'l castell del mateix nom, que suposo estaria situat al lloc ont avui hi ha l'iglesia parroquial de La Valldora. Els noms d'**Antigues(...)** y Ventolsa subsisteixen encara, y aquest que avui es anomenat Ventolda, es al nord de Besora, y encara conserva la capella romànica baix l'invocació de Sant Miquel."

-Pobrets, si poguessin tornar, aquells cavallers, que pocs trobarien el seu castell dempeus. Ai!, Senyor, quina raó tenia **mossèn Cinto** quan escrigué:

**"Catalunya, pàtria dolça,
com se perden tes costums!
Lo de casa se t'empolsa
i amb lo d'altres te presum:
tes cançons les oblidares,
tos castells los aterrades,
i en les flors de l'hort dels pares
ja no troba el fill perfums!"**

-Però, que t'empatolles, ara, padrineta... Va!, seguim:

*Al llibre "La Comarca del Solsonès fins al segle XII", escrit per Antoni Novell Bofarull, a l'apartat "Viles, masos i torres als segles X, XI i XII" consta que l'any **1012** es parla, ja, del "**Mansus Antigues**", o sigui del "**Mas Antigues**".

*Al llibre "Notes Històriques de la Parròquia de St. Climent de la Selva i els seus entorns. -Antoni Bach i Riu any 1992-", d'**Antigues**, entre altres coses diu: (...) **Antigues Altes**, Antigues Baixes. El nom de les cases també era el dels seus propietaris; però a **Antigues Altes**, a principis del segle XVIII ja es deien Massana. A les darreries del segle XIX, el Ministeri envià una mestra a la Selva. Llavors s'estava construint l'escola que es pot veure a mig fer, prop de la riera a l'altura de les Serres; encara en diuen l'Estudi. La mestra, que venia de la plana de Lleida, quan veié aquella escola en aquell lloc enclotat i emboscats, digué que no calia pas que l'acabessin de fer, que no s'hi estaria mai. Se n'anà a viure a **Antigues Altes**; al cap d'un temps es casà amb l'amo(...) el matrimoni de l'amo i la mestra tingué molts fills; es vengueren la propietat i en compraren una altra a les terres de Lleida; on han fet una escampada de "Massanes". Des d'aleshores a la casa hi visqueren masovers. Aquestes dues cases, des de la reforma del bisbe Dr. Riu, passaren a la parròquia de Besora.

-Manoi, Eva, són cars d'espera els bocins de contalles que et pessigollejaren. Apa!, dona, que és tard i vol ploure...

-Pobrissona... Que no ho saps que tot el que és bo es fa esperar?. Però no passis ànsia, padrineta, que ara m'hi posaré de ple. Va!, som-hi:

***Ramon Cots Escrigas**, després d'estudiar medicina a Barcelona, feu de **metge a Gironella** de l'any 1881 al 1882, any en què, a causa de la mort del pare d'una aturada cardíaca, se'n va anar a viure a la casa pairal les Cots, on s'estigué fins l'any 1886 portant la casa, no exercint gairebé de metge i fent de pagès.

L'any 1886, però, acceptà l'oferiment de fer de **metge** a la població veïna de **Gargallà**, i allí visqué a la casa Cal Metge, i hi professà i exercí plenament la medicina fins l'any 1890 que es traslladà a Solsona.

Doncs bé, una de les cases fortes que, en ser a **Gargallà**, el tenien aconduït era **Antigues Altes** que, com corresponia a les cases rurals amb un patrimoni important, pagava la forta quantitat de 30 pessetes de conducta. Quantitat que un dia, però, fou corregida del llistat d'aquests cobraments per una de nul·la: dos zeros. I no diries mai el perquè, no, padrineta...

-Que sé jo, pobre de mi! Però, posats a dir: potser perquè tenia el cor captivat.

-Això mateix!, hi has tocat de mig a mig, padrineta. Poc temps després, **Antigues Altes**, per al metge Cots, seria Cal Sogre. I ara, escolta amb totes les orelles, eh; que, tot seguit, ve allò del pessigolleig...

Aquells anys, dels quals parlem, **Antigues** estava plena de persones que hi feien, i li donaven, vida. Però dues encisadores fadrines filles de l'amo -**La Cecília** i la Rita **Massana**- s'hi sentiren atretes per un gènere de vida encara més separat físicament dels atractius del món, en el qual poguessin dedicar-se, en cos i esperit, plenament a les coses de Déu. Per la qual cosa els seus pares demanaren a l'amic i **metge Ramon Cots Escrigas** -home honrat i religiós com no n'hi havia- els aconsellés quin convent podria ser el més adequat per a elles.

El **metge Cots** es lliurà en cos i ànima a tan bona tasca, però s'escaigué que el dia que en comunicà el resultat a la família Massana digué, segons es conta, les paraules següents: "Per a la Rita he trobat lloc al convent de monges

Santjoanistes de Barcelona; i per a la **Cecília** proposo, i demano, si vol entrar al convent de casa meva, a través del vincle del **Sant Matrimoni**".

-Vatua l'olla!, així que per a la xamosa **Cecília** es faria realitat l'antic **refrany** que aconsella: **Beneïda i casada, abans que a monja ficada**. És clar que de monja, la **Cecília**, també se n'hauria fet per amor i, doncs, feliç, perquè l'amor... Bé, escolta les següents paraules escrites pel poeta **Ramon Masifern l'any 1902**, que te'n parlaran millor que jo, d'aquest sentiment que és la cosa més bonica del món:

"-...**Ai que sí; l'amor és vida:**
és un tendre sentiment
que s'emporta la nostra ànima
més enllà del setè cel...
i ens allarga la ventura,
i ens dona aires de jovent,
i en el cor, que se'ns eixampla,
fa florir els goigs més bells..."

-Ooooooh! Apa, va!, continuem amb el relat, padrineta: El **metge Ramon Cots**, de 34 anys d'edat, i la **Cecília Massana** de 24, es **casaren** el dia 13 de setembre de **1891** a l'església de **St. Corneli**, de la qual et parlaré un altre dia, i tingueren 11 fills.

Quan es casaren, però, ell feia de **metge a Solsona**, i se n'hi anaren a viure a la plaça de St. Joan, a la casa llavors anomenada ca l'Onofre, on tenia el consultori mèdic.

Durant l'estada en aquesta ciutat, participà en l'organització, i en va ser president, de la Joventut Catòlica Solsonina, en la sessió inaugural de la qual llegí un llarg discurs de 43 pàgines; hi nasqueren el primer i el segon fill, però no el tercer -**la Roser**- que ho feu, ja, a la casa **pairal Les Cots** el mateix any 1894 en què, el metge Cots, l'esposa i fills, se n'hi **anaren a viure**.

Ah!, l'esmentada **Roser**, padrineta, en complir 21 anys, entraria al **convent de religioses de la Companyia de Maria de Solsona**, on s'estaria més de 50 anys, i moriria l'any 1972.

-Lloat sia Déu!, quin goig recordar l'estimada, bondadosa i pacient "**madre**" **Rosario Cots**!, quines mans de plata tenia aquella santa dona!, com a **professora de labor** no he vist mai ningú millor!, i com a **superiora** del convent no diguem: en fou elegida a partir de la postguerra -un temps d'especulació amb la fam, de malalties, de misèria...-, i se'n sortí prou bé fins que, al cap d'uns anys, s'excusà d'exercir el càrrec.

Ah, filleta, a fe que deu ser ben veritat que: de tal buc, tal eixam; perquè, segons es veu, pare i filla foren persones plenes de bones qualitats...

-Au, va!, padrineta, tornem a prendre el cap del fil, d'acord? A la seva **casa pairal**, el **metge Cots**, exercí la professió de **metge i agricultor**, seguí essent **prolífic escriptor** i: **creient profund amb voluntat de fer el bé**.

Fou molt estimat per aquells verals, i tant allí, com als altres llocs on abans havia exercit, deixà molt bon record i un bon grapat d'**anècdotes**. Escolta, escolta, padrineta:

*A **visitar els malalts de les cases de pagès**, hi anava damunt d'una **euga**; si era fosc, encenia un fanalet, i si s'esqueia que per aquells camins rurals sentia el toc d'oració: parava i resava. Com que el **toc d'oració** es feia tres vegades al dia -a la sortida del sol, al migdia i a la posta del sol- s'arribà a donar el cas, però, que l'euga ja s'aturava, i restava quieta, en sentir les primeres campanades que convidaven a **resar les tres avemaries**.

*Quan en una casa, s'hi havia de quedar a sopar, i eren **pobres**, sols demanava un **plat de sopes**. Si en acabar-se'l li preguntaven què volia de segon, responia: -"Un altre **plat de sopes**", i si després li demanaven què volia per postres deia: -"Si tinc més gana, un altre **plat de sopes**".

-Ai!, si n'era persona de bon cor el senyor **metge Cots**... Gràcies, Eva, per haver-me'l recordat, m'ho he passat d'allò més bé escoltant-te. Déu t'ho pagui, noia.

-Ah!, doncs un altre dia en tornarem a parlar, dona, d'aquest **metge eminent i estimat**.

-Déu ho vulgui!, mosseta. I que a tu, tal com digué el poeta:

"...**En el cor i el llavi**
mai no se t'acabi
la Felicitat!..."

Montserrat.

Tardor de 2007.